

Implementatieplan ‘Zorg voor/om miljoenen’

Inleiding

Vanuit de begroting is de doelstelling om op de Wmo € 1.000.000 te besparen t.o.v. 2024, waarvan € 500.000 in 2025 en € 500.000 in 2026. Omdat het Rijk bezuinigen doorvoert op de Jeugdwet heeft de raad besloten dat extra bezuinigen op de Jeugdwet niet noodzakelijk zijn, maar is het streven om binnen de budgettaire kaders te blijven. De begroting voor de Jeugdwet was voor 2024 € 14.035.003. Voor 2025 is het budget € 14.468.350 en in 2026 is het budget € 13.025.794. Ten opzichte van 2024 moet de gemeente dus € 1.009.209 bezuinigen om binnen de budgettaire kaders te blijven. Dit implementatieplan is opgesteld om de bezuinigingsdoelstellingen waartoe de raad heeft besloten te concretiseren.

Voordat het implementatieplan is geschreven heeft het college een lijst van maatregelen vastgesteld die kunnen bijdragen aan voorgenomen bezuinigen. Per maatregel is onderzocht welke kosten er aan verbonden zijn, hoeveel personele capaciteit er nodig is om de maatregel uit te voeren en op welke termijn een maatregel gaat bijdragen aan de voorgenomen bezuinigen. Daar tegenover zijn de te verwachten opbrengsten vastgesteld. Op basis van deze kosten-batenanalyse is een adviesrapport geschreven.

Uit het adviesrapport bleek al dat we met de door het college vastgestelde maatregelen in 2026 € 1.130.000 verwachten te besparen, waarvan € 511.500 voor de Wmo en € 618.500 voor de Jeugdwet. Daarmee voldoen we nog niet aan de doelstelling uit de begroting, maar leveren we wel een wezenlijke bijdrage. Door deze besparingen blijven we binnen de begroting voor 2025. Daarom zijn de maatregelen verder uitgewerkt in dit implementatieplan.

Er lopen nog aanvullende onderzoeken die een bijdrage kunnen leveren aan de besparingen. Verder is nog niet duidelijk wat de afschaffing van het abonnementstarief in 2027 gaat opleveren, maar voorlopig gaan we uit van een indicatie van € 375.000.

Aanpak

- In het adviesrapport zijn de maatregelen ingedeeld in de categorieën ‘quick wins’, ‘gelijk doen’, ‘plannen voor later’ en ‘geen extra maatregelen. In dit plan werken we de categorieën ‘quick win’ en ‘gelijk doen’ verder uit en bereiden we het plan voor maatregelen in de categorie ‘plannen voor later’ voor. Per maatregel stellen we een implementatieplan op. Dit plan geeft antwoord op de volgende vragen:

We werken zeven maatregelen verder uit:

- Afschaffen van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning
- Sturen op basisbegeleiding
- Implementeren van regels rondom de verlengde jeugdwet
- Rechtmatig toekennen jeugdhulp binnen onderwijs

- Strakker hanteren van de PGB (persoonsgebonden budget) regels
- Wlz (Wet langdurige zorg) voorzieningen
- Terugdringen kosten verblijf en daarmee samenhangende begeleidingskosten

De maatregelen 'Collectieve voorzieningen' en 'Eigen Kracht' worden niet verder uitgewerkt in het kader van de taskforce, omdat we de te verwachten besparingen niet kunnen kwantificeren. Op pagina zes en zeven komen we hier op terug.

Maatregel 1. Afschaffen van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning

Deze maatregel heeft effect op de bestedingen binnen de Wmo. Het doel van deze maatregel is het terugdringen van de wachtlijsten voor hulp bij het huishouden, zodat er weer ruimte is voor inwoners die de hulp echt nodig hebben. Om dit te bereiken, wordt de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning afgeschaft en omgezet naar een maatwerkvoorziening vanuit de Wmo. Dit betekent dat we casusonderzoek gaan doen. Alle inwoners met huishoudelijke hulp vanuit de algemene voorziening kunnen zich melden bij de gemeente als hun indicatie afloopt. Acht weken voor afloop van de indicatie ontvangen ze hierover een brief. Een consulent gaat op bezoek en beoordeelt of de inwoner recht heeft op huishoudelijke ondersteuning vanuit de Wmo en welke taken er moeten worden overgenomen, omdat de inwoner of het netwerk het zelf niet meer kan.

Met deze werkwijze zijn we in november 2024 gestart. De eerste resultaten zijn positief en laten een daling van 15% in uren zien.

Maatregel 2. Sturen op basisbegeleiding

Deze maatregel heeft zowel effect op de bestedingen binnen de Jeugdwet als de Wmo. Het doel is om 20% van de specialistische begeleiding af te schalen naar basisbegeleiding ten opzichte van 2024. Om dit doel te bereiken stellen we richtlijnen op van wat 'normaal' is. Dit helpt de consulenten bij het beargumenteren waarom er basisbegeleiding wordt geïndiceerd en geen specialistische begeleiding. Deze richtlijnen zijn nu niet altijd helder. Door deze maatregel zien we het percentage basisbegeleiding ten opzichte van specialistische de komende twee jaar geleidelijk stijgen. Deze activiteit ronden we voor juni 2025 af.

Daarnaast maken we met de regionale inkoop afspraken over productspecificaties van specialistische en basis begeleiding. Het helpt onze consulenten als de productspecificaties goed omschreven zijn, waardoor er minder discussie is met zorgaanbieders. Deze activiteit ronden we in de 2^e helft van 2025 af.

Verder gaan we de banden met de huisartsen versterken. Zij kunnen zelf indicaties stellen zonder tussenkomst van het sociaal team. Door afspraken te maken met de huisartsen kunnen we de kosten beter in de hand houden.

Maatregel 3. Implementeren van regels rondom de verlengde jeugdwet

Deze maatregel heeft effect op de bestedingen binnen de Jeugdwet. Het doel van deze maatregel is om de verlengde Jeugdwet alleen in te zetten als dat werkelijk nodig is. Uit dossieronderzoek blijkt dat de verlengde Jeugdwet om diverse redenen onterecht wordt ingezet. In een aantal casussen is er niet gewerkt aan een toekomstplan voor de jeugdige en wordt de verlengde Jeugdwet toegepast. In andere casussen is er vanwege personeelsverloop geen opvolging geweest en wordt verlengde Jeugdwet gebruikt om tijd te creëren voor gedegen onderzoek. Verder zijn er ook casussen waarbij de gemeente via de verlengde Jeugdwet behandelingen financiert die bij de zorgverzekeraar ingediend horen te worden.

Voor het terugdringen van onnodige inzet van de verlengde Jeugdwet gaan we drie activiteiten starten.

- Op managementniveau zijn we in gesprek met zorgaanbieders die regelmatig (onterecht) indicaties aanvragen vanuit de verlengde Jeugdwet. Dit resulteert in het tijdig aanleveren van toekomstplannen voor de jeugdigen, waardoor de inzet van de verlengde Jeugdwet alleen in uitzonderlijke gevallen wordt toegekend. Deze gesprekken zijn inmiddels gestart.
- Consulenten krijgen training over het juiste gebruik van de verlengde Jeugdwet en in het begeleiden van cliënten naar uitstroom of naar andere wetgeving. De trainingen gaan van start in het voorjaar van 2025.
- We gaan ons systeem zo inrichten dat consulenten een signaal krijgen wanneer jeugdigen 16,5 jaar worden.

Maatregel 4. Rechtmatig toekennen jeugdhulp binnen onderwijs

Als gemeente hebben we de afgelopen jaren onrechtmatig jeugdhulp toegekend. Hiermee bedoelen we dat wij regelmatig jeugdhulp toegekend hebben, terwijl dat wettelijke gezien niet hoefde. Dit had o.a. te maken met de wisselingen in ons Sociaal Team. We hebben vastgesteld dat er regelmatig begeleiding in het onderwijs werd verstrekt zonder dit voldoende kritisch te toetsen aan de Jeugdwet en de Wet op passend onderwijs. Jeugdconsulenten gaven aan dat zij onvoldoende op de hoogte zijn van de wettelijke kaders en daardoor vaak zonder bezwaar meegaan in de verzoeken van scholen om begeleiding.

Het afgelopen jaar zijn we dit gaan herstellen en beter vanuit onze wettelijk rol vanuit de Jeugdwet gaan handelen. Consulenten hebben de opdracht gekregen om nieuwe en bestaande casussen bij herindicering bij te houden. Aan het eind van het schooljaar 2024/2025 (indicaties worden nooit langer dan één schooljaar afgegeven) hebben we een volledig overzicht van jeugdigen waarvan de begeleiding niet opnieuw is geïndiceerd en van jeugdigen die begeleiding binnen het onderwijs ontvangen.

De activiteiten die bij deze maatregel worden ingezet zijn:

- Overleg en afstemming op verschillende niveaus met scholen en het samenwerkingsverband. Dit pakken we ook regionaal op met andere gemeenten binnen het samenwerkingsverband, omdat veel leerlingen uit onze gemeente elders in

de regio naar school gaan. Deze overleggen zijn eind 2024 gestart en moeten resulteren in duidelijkere afspraken.

- Consulenten krijgen training om onderscheid te maken tussen de Jeugdwet en de Wet op passend onderwijs. Deze training start in het voorjaar van 2025.
- Aanscherpen van interne werkprocessen: casussen die niet helder zijn bespreken in de driehoek kwaliteit, beleid en de gedragswetenschapper.

Maatregel 5. Strakker hanteren van de PGB regels

Deze maatregel heeft zowel betrekking op de Jeugdwet als op de Wmo. Het doel van deze maatregel is om één lijn te trekken tussen inwoners met ZIN en inwoners met een PGB. Het aantal gemiddeld geïndiceerde uren bij PGB's voor huishoudelijke ondersteuning ligt hoger dan bij ZIN, namelijk 3,75 uur ten opzichte van 2,4 uur. Ook bij begeleiding zien we dit terug, namelijk 4,1 uur gemiddeld bij een PGB en 3,75 uur gemiddeld bij ZIN. Door de PGB regels strakker te hanteren en meer te kijken naar wat er binnen het gezin nodig is, in plaats van naar de individuele inwoner, kunnen we het aantal geïndiceerde uren terugbrengen. Daarnaast draagt ook dossieronderzoek bij aan de besparing. Gedurende het jaar vinden er regelmatig wijzigingen plaats bij inwoners die van invloed zijn op de PGB, maar dit wordt niet altijd aan ons doorgegeven.

De volgende activiteiten zijn aan deze maatregel gekoppeld:

- We gaan de Informatievoorziening richting inwoners over PGB's verbeteren: Consulenten maken gebruik van folders van de SVB en geven voorlichting over de voorwaarden en verantwoordelijkheden bij het gebruik van een PGB. Hier kunnen we direct mee starten.
- De consulenten krijgen training over het gebruik van een PGB en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, zodat ze inwoners goed kunnen voorlichten. De training start in het najaar van 2025.
- We gaan van één consulent per inwoner naar één consulent per gezin. Dit voorkomt stapeling van kosten. Voor de inzet van uren kijken we niet alleen naar het individu, maar ook naar wat het gezin nodig heeft. Dit betekent dat we opnieuw naar de werkprocessen en de casusverdeling gaan kijken. Hier gaan we in 2025 mee starten.
- We gaan jaarlijks dossieronderzoek PGB doen, waarbij we checken of een PGB nog rechtmatig wordt verstrekt en het budget daadwerkelijk wordt ingezet voor de afgesproken zorgdoelen. Het eerste onderzoek is in december 2024 gedaan.

Maatregel 6. Wlz voorzieningen

Deze maatregel heeft vooral effect op de bestedingen binnen de Wmo en in mindere mate op de Jeugdwet. Doel van deze maatregel is om te voorkomen dat voorzieningen vanuit de Wmo of Jeugdwet worden gefinancierd als de Wlz voorliggend is.

Dit betekent dat we kritisch kijken of een Wmo voorziening of een voorziening vanuit de Jeugdwet nog wel passend is. Daarnaast checken we of inwoners met een Wlz indicatie, nog voorzieningen vanuit de Wmo hebben lopen die niet rechtmatig zijn. Dit doen we door jaarlijks een bulkcontrole uit te voeren via het Inlichtingenbureau. Bij deze inwoners controleren we of er voorzieningen lopen die niet rechtmatig zijn in combinatie met een Wlz-indicatie.

De acties die we hiervoor uitzetten zijn:

- We zetten een geautomatiseerd werkproces op dat een melding genereert wanneer een inwoner overgaat naar de Wlz.
- We nemen contact op met inwoners die nog Wmo voorzieningen hebben die onder de Wlz vallen en sluiten de betreffende voorzieningen af.
- We voeren jaarlijks een bulkcontrole uit bij inwoners met een Wlz indicatie die nog gebruik maken van een Wmo voorziening. Enerzijds om te achterhalen of de voorziening rechtmatig is en anderzijds om te checken of er nog gebruik wordt gemaakt van de Wmo voorziening.

Maatregel 7. Terugdringen kosten verblijf en daarmee samenhangende begeleidingskosten

Deze maatregel heeft effect op de bestedingen binnen de Jeugdwet.

Uit landelijk onderzoek blijkt dat het voorkomen van uithuisplaatsing in het belang is van zowel jeugdigen als ouders. Het doel van deze maatregel is om het aantal jeugdigen in verblijf te verminderen, zowel door minder instroom als door een snellere terugkeer naar huis.

Daarnaast heeft intern onderzoek aangetoond dat er enkele verblijfsindicaties met hoge extra begeleidingskosten lopen. Dit kan erop wijzen dat een jeugdige niet op de juiste plek zit. Om die reden gaan we een aantal activiteiten uitvoeren die bijdragen aan het terugdringen van de uithuisplaatsingen en de extra begeleidingskosten.

De activiteiten die we gaan ontwikkelen zijn

- Bij nieuwe aanvragen voor uithuisplaatsingen vindt er vooraf altijd een casuïstiekoverleg plaats tussen de consultant en een gedragswetenschapper om alternatieven te overwegen. Denk daarbij ook aan mogelijkheden via het eigen netwerk. Deze werkwijze is in 2024 in gang gezet en laat al een terugloop van nieuwe uithuisplaatsingen zien.
- In het geval een uithuisplaatsing het enige alternatief is gaan we strakker monitoren op het plan voor terugkeer naar huis, met duidelijke afspraken over termijnen en acties.
- We gaan de banden met de GI (gecertificeerde instellingen) en huisartsen verbeteren. Dit zijn organisaties die zelf indicaties kunnen stellen. Door afspraken te maken met deze instanties kunnen we de kosten beter in de hand houden. Deze gesprekken gaan in 2025 plaatsvinden.
- We richten een dashboard in om inzichtelijk te maken wanneer welke indicaties aflopen. Dit geeft consultants tijd voor grondig onderzoek en voorkomt ambtelijke verlengingen vanuit gebrek aan tijd. Het dashboard moet halverwege 2025 live gaan.
- We stellen heldere kaders over wat verwacht mag worden van begeleiding binnen verblijf. Deze kaders worden afgestemd met inkoop, zorgaanbieders, en consultants. We starten hiermee in 2025.
- We gaan lopende verblijfsindicaties herbeoordelen om te controleren of deze nog passend zijn. Hiermee starten we in 2025.

Overige maatregelen

Naast de hierboven uitgewerkt maatregelen hebben we een aantal maatregelen benoemd waar we wel aandacht aan besteden, maar geen gedetailleerd plan voor opstellen, omdat bij deze maatregelen de inspanning niet direct opweegt tegen de verwachte opbrengsten.

Collectieve voorzieningen

Bij lichte hulpvragen kunnen collectieve voorzieningen een kosteneffectieve oplossing bieden. Dat geldt zowel voor hulpvragen vanuit de Jeugdwet als vanuit de Wmo. Collectieve voorzieningen zijn voorzieningen die toegankelijk zijn voor alle inwoners en die vaak in groepsverband georganiseerd worden. Denk bijvoorbeeld aan een training voor kinderen van gescheiden ouders. Dit is voordeliger dan een individuele maatwerkvoorziening. Op dit moment is er aan de ene kant bij de consultants nog onvoldoende kennis over het collectieve aanbod en aan de andere kant een gebrek aan aanbod, wat waarschijnlijk leidt tot een grotere inzet van individuele begeleiding dan strikt noodzakelijk is. Inschatten hoeveel deze maatregel op gaat leveren is erg lastig, omdat niet bekend is welke collectieve voorzieningen we missen.

Op dit moment zijn er al verschillende partners die collectieve voorzieningen aanbieden, zoals Renkum voor Elkaar, MEE, de VGGM en vele andere partners. Dit jaar gaan we aan de slag met de herinrichting van Renkum voor Elkaar. Onderdeel daarvan is ook dat we onderzoeken welke collectieve voorzieningen er op dit moment in de gemeente zijn, aan welke voorzieningen er behoefte is en of vraag en aanbod op elkaar aansluit. Mochten er gaten in het aanbod zijn, maken we hier afspraken over met betrokken partijen. Omdat de te verwachten opbrengsten relatief laag zijn en de werkzaamheden voor het onderzoek hoog stellen we op deze maatregel minimale actiepunten in.

- Renkum voor Elkaar stelt een sociale kaart op waarmee o.a. het collectieve aanbod beter in beeld is bij inwoners en netwerkpartners
- In kader van de herinrichting van Renkum voor Elkaar wordt er onderzoek gedaan naar het aanbod en de vraag naar collectieve voorzieningen en in kaart gebracht of er waardevolle voorzieningen missen. Wanneer er voorzieningen missen bekijken we samen met partners of deze voorzieningen alsnog opgezet kunnen worden
- Tijdens de werkoverleggen van de consultants worden organisaties die collectieve voorzieningen aanbieden uitgenodigd om informatie te verstrekken

Eigen Kracht

Daar waar het kan wordt van inwoners verwacht dat ze zoveel mogelijk zelf of met hun eigen netwerk oplossen. Dit geldt zowel voor vragen vanuit de Jeugdwet als vanuit de Wmo. Bij alle hulpvragen die bij de consultants binnenkomen is het onderzoeken en aanmoedigen van de inzet van eigen kracht een belangrijk onderdeel van het onderzoek. In de praktijk is het eenvoudiger bij lichtere vormen van ondersteuning, zoals huishoudelijke hulp en basisbegeleiding, een beroep te doen op eigen kracht dan bij meer specialistische voorzieningen.

We zetten geen aanvullend programma op eigen kracht, omdat de verwachting is dat de kosten niet gaan opwegen tegen de baten.

SMI (Sociaal medische indicatie)

In 2024 viel de SMI (Sociaal Medische Indicatie, een regeling voor kinderopvang in bijzondere situaties) binnen Renkum nog onder de Jeugdwet. Door deze uit de Jeugdwet te halen en onder de gemeentewet te laten vallen, kunnen we inwoners aanspreken op hun financiële eigen kracht en een eigen bijdrage vragen. Hiermee bezuinigen we vanaf het najaar van 2025 op de SMI. De eerste stap is het aanpassen van de verordening. Daarna kunnen we inwoners informeren.

Afschaffen van het abonnementstarief

Deze maatregel gaat op zijn vroegst in 2027 in en heeft effect op de bestedingen binnen de Wmo. Het is op dit moment nog niet helder of en hoeveel deze maatregel gaat opleveren. Dit is onder andere afhankelijk van de maximale eigen bijdrage die vanuit het Rijk wordt bepaald. Daarnaast is nog onzeker of er wellicht een korting op het gemeentefonds gaat plaatsvinden. Op basis van de groei van het aantal indicaties sinds het afschaffen van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage en de groei van de groep 65-plussers verwachten we een afname in de kosten van 10% voor huishoudelijke ondersteuning.

Impact op inwoners

Dit pakket van maatregelen heeft vooralsnog minimale impact op de ondersteuning die inwoners ontvangen. Als gemeente blijven we de ondersteuning bieden die noodzakelijk is. Wel kijken we kritischer of de ondersteuning via de Wmo of Jeugdwet geleverd moet worden, of dat er alternatieven zijn zoals voorliggende voorzieningen, Wlz of Zorgverzekeringswet. Dit kan voor de inwoner betekenen dat ze meer gebruik gaat maken van collectief aanbod in plaats van individueel aanbod. Verder kijken we kritischer naar wat inwoners zelf kunnen regelen.

Bij het afschaffen van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning ontvangen inwoners met een maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning vaak minder uren huishoudelijke hulp dan ze gewend waren. Bij de algemene voorziening werd het aantal uren door de zorgaanbieder zelf ingevuld. Bij een maatwerkvoorziening vanuit de Wmo hanteren de consulenten het normenkader huishoudelijke hulp. Dit betekent dat we nog steeds vasthouden aan wettelijke kaders.

Zorgaanbieders en scholen gaan merken dat onze consulenten nog meer vanuit de wettelijke rol vanuit de Jeugdwet en Wmo gaan handelen. Door kritischer te kijken naar aanvragen kan dit betekenen dat zorgaanbieders minder uren zorg kunnen gaan bieden of andere productcodes moeten inzetten. Scholen gaan merken dat ze meer gewezen worden op de mogelijkheden die de Wet op passend onderwijs ze biedt.